

NARODNA STRAŽA

IZLASI SVAKE SUBOTE. — PRETPLATA IZNOSI GODIŠNJE DIN. 60, POLUGODIŠNJE I TROMJESEČNO RAZMIJERNO. — ZA INOZEMSTVO DVOSTRUKO. — OGLASI PO CIJENIKU. — PISMA I PRETPLATA SE ŠALJU NA UREDNIŠTVO I UPRAVU „NARODNE STRAŽE“ ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

BROJ 32.

ŠIBENIK, 12. RUJNA 1925.

GODINA V.

Koliko će trajati koalicija?

Radićevskoradikalna vlada je nastala radi političkih računanja. To je svakako jasno. Radićevcima, kojima je i s Obznanom bilo počelo to izmicati ispod nogu, nije u interesu vlastite stranke bilo da stope više u opoziciji. Njihovi birači su već počeli pjevati: „Ne dobismo nikad ruspunku — tog mamenog radićevskog dara — već batine Pribičevih žandara“. Velika masa hrvatskih birača je napuštalaa njihove redove, koje je bila nešto pridigla Obznama. Narod je bio sitlijepih riječi, republike i obećavanja, te je tražio pozitivan rad, koji radićevci ni po svojoj moći, ni po svojim sposobnostima nijesu mogli dati. Vječita opozicija je ubila njihove redove, te su stoga vještima stranačkim računanjima pokušali da riješi svoj mučni položaj u današnjoj vladinoj koaliciji. Oni imaju danas u svojim šakama čitavu hrvatsku dnevnu štampu, koja piše za njihove interese, tako da bi po njezinom pisanju čovjek, koji je dosad mogao čitati oštro pisanje recimo *Obzora*, doista mnogo dobra promislio o novoj stranačkoj koaliciji i njezinom radu. A taj se rad uostalom ništa ili vrlo malo razlikuje od rada bivših vlasta, te se nije ništa boljem krenulo, jer su tu još uvijek stari općinski komesarjati, tu su još uvijek pribićevci zagriženi strančari u prosvjetnoj upravi, tu je još uvijek stari duh, veliki broj starih ljudi, pa onda dakako i stare metode.

Radikalna stranka je kapitulacijom radićevaca te novom koalicijom napravila jedan korak naprijed u formiranju svoje snage. Tko se ne sjeća, kako je radikalna stranka u privremenom Narodnom Predstavništvu od 289 zastupnika imala samo 74, u Konstituenti od 419 samo 91, u prvoj Zakonodavnoj Skupštini od 312 samo 108 a danas u Skupštini od 315 već 144? To znači, da je radikalna stranka konstantno radila oko svog stranačkog napretka te da je to u njezinom stranačkom životu prvo. Radikalna stranka ide za tim, da dobije u Skupštini većinu.

Iz toga moramo povući slijedeće zaključke: Današnja vladina koalicija potrajanje toliko dugo, koliko će to biti radikalnoj stranci od koristi. Radićevci su u novoj vladinoj većini samo glasački elemenat, ali on nije odlučan. Radićevci ne mogu nikako izazvati kakovu križu, ne samo stoga, što bi to bilo na njihovu štetu, nego i stoga, što si je radikalna stranka dobro osigurala sve pozicije i za taj slučaj. Illi bi možda radikalni taktičari na slijepo sastavljeni s radićevcima vladu, kad ne bi dobili garanciju, da će im u slučaju da radićevci počnu previše mrdati, biti osigurana vlast, makar u vidu izborne vlade? A taka je garancija, ako svi znaci ne varaju, doista dobivena. Radi nije se toliko otezalo sa stvaranjem koalicije. Radi nije su radikalni taktičari turali u svijet vijesti o nezadovoljstvu u ra-

dikalском klubu s RR kombinacijom. Radi nje je Milutin Dragović davao ostavke na položaju. Radikali dakle imaju garanciju da im vlast neće izmaznuti. Spretni taktičari su dakle sigurni za svaku bitku.

Radićevska stranka će dakle u

novoj vlasti morati šutjeti, ne galamiti, nego samo na sastancima sreskih organizacija, i podržavati RR koaliciju, koja bi onda mogla potrajati i koju godinu. A, ako radićevci počnu bilo čim u vlasti radikalima smetati, imamo odmah nakon njihova izlaska iz vlasti raspusti parlamenta i do tri mjeseca nove izbore, jer su oni jedini kadri rješiti političku situaciju.

Oko zasjedanja Lige Naroda.

Paradoksalno se čini, da dok u Maroku francuske i španjolske čete progone marokanske Kabile, dok u Indiji provadaju brahmani umjesto revolucije u krvi, sistem non-cooperation — nesudarne, dok se u kolonijama ne daju starosjediocima prava, već im kao milost recimo talijanski fašistički Soloni daju, ako znaju čitati i pisati talijanski, nekakvo mizerno pravo glasa — paradoksalno se čini, velimo, da dok u kolonijama i međudržavnim odnošnjima provadaju vlaste imperijalistička ekskluzivistička načela, sjednice Lige Naroda otvara francuski ministar predsjednik Painlevé pačističkim humanim govorom. Kao da su sve one ružne osebine, koje liče sjevernu Uniju i evropske države, doista mrtve. Kao da nije u knjizi o nacionalizmu stari pjesnik Tagore napisao, da su osebine evropskog političkog mentaliteta kanibalske. Ipak je francuski predsjednik ministarskog vijeća otvorio zasjedanje Lige Naroda, koja broji danas do 60 država-članica, jednom miroljubivom pisanom besjedom.

Liga Naroda je institucija, koja bi mogla vrlo mnogo koristiti općoj težnji za mir. To ona ili bolje njezini organi pokušavaju da čine. Koja su danas pitanja svjetske politike? Garancije za svjetski mir i s njima vezano razoružanje, uređenje medusavezničkih ratnih dugova, pitanje evropskih kolonija. Neka su od tih pitanja i načeta. I dok se rad zasjedanja Lige Naroda više-manje razvija u neintensivnim sastancima raznih komisija stručnjaka, diplomata evropskih zemalja u saglasnosti s američkim predstav-

nicima stvaraju na poticaj Francuske zaključak, da se sazove jedna svjetska ekonomski konferencija. Ta bi konferencija imala da riješi ekonomsku križu u svijetu. Tu bi se imalo raspravljati o jednoj pravoj svjetskoj gospodarskoj politici, naime: kako da bude osiguran život svim državama, koje su danas samo konkurenti i koje izgraduju svoje gospodarske međudržavne odnose samo pojedinačnim ugovorima, dočim nečega skupnog, kolektivnog, nemamo. Nema svadanja valutarnog pitanja na pravu, mjeru i t. d.

Pitanje garancijskog ugovora između Njemačke i Francuske, dotično između Njemačke i Poljske te Čehoslovačke se nalazi tek u početnom stadiju. Ministar vanjskih poslova Velike Britanije Austin Chamberlain izjavio je na novinarskom banketu, da garancijski pakt treba da bude sklopjen između velikih vlasti. Njemačka bi dočim htjela samo s Francuskom sklopiti garancijske klauze glede njezinih granica, a imati prema Čehoslovačkoj i Poljskoj proste ruke. Tako se i s tim pitanjem oteže.

Zadnje su vijesti javile, da će Madžarska na skupštini Lige Naroda pokrenuti pitanje svojih narođnih manjina u Jugoslaviji i Rumunjskoj. Što će i u kojoj formi iznijeti pred svjetske predstavnike taj „najbolji klijenat Lige Naroda“, kako je Madžarska u Ženevi poručljivo nazvana, to se ne zna. Zna se jedino, i to se općenito potvrđava, da rad Lige Naroda neće uspjeti, ako njezine komponente, svjetske vlasti, ne uvedu u politiku pravdu i čovjekoljubivost.

Jadran. komunikacioni problem.

U beogradskoj *Samoupravi* br. 200-202 napisao je g. Špiro Čakić pod gornjim natpisom tri članka o jadranskom komunikacionom problemu ili bolje rečeno o problemu naših jadranskih luka i željeznica. Pitanje je samo po sebi važno. G. Čakić je to pitanje obradio tačno i nepristrano, istaknuvši važnost pitanja te pružajući najgospodnije načine rješavanja pitanja naših luka i željeznice.

G. Čakić već uvodno ističe, da osnovnim principom naše saobraćajne politike mora, već radi samog prirodnog položaja države, da bude svanjanje našeg izvoza i prometa na more. Prirodni položaj osobito zapadnih i srednjih dijelova države gravitira k

moru, te ne treba nego da samo te dijelove države povežemo željezničkim prugama i mi imamo toj težnji k moru i adekvatno udovoljenje. G. Čakić predviđa za spoj unutrašnjosti države s jadranskom obalom dvije vrlo važne pruge. Te bi bile: unska pruga, koja bi spajala Bihać s Kninom, te pruga Beograd-Split, poznata pod imenom jadranske željeznice.

O unskoj pruzi bilo je mnogo, osobito pred nekoliko godina, govoreno u našoj javnosti. I naš je list o tom više puta rekao svoju. Unska pruga nužno gravitira k Šibeniku, kao što uopće, po mišljenju g. Čakića, gravitiraju sjeverne željezničke pruge, što preko Knina idu na more, k Ši-

beniku. Tomu je uzrok komatkoča pruge Perković—Šibenik te prikladnost Šibenske luke. G. Čakić iznosi teretni željeznički promet Šibenika i Splita kroz 1924. g. U Split je željeznicom te godine prispljelo 62.092 t robe, a otpremljeno 15.098 t Šibenik je pak prispljelo 148.487 t robe, a otpremljeno je 21.929 tona. Tu je promet u Splitu užet cijelokupan, dočim se brojka o onome u Šibeniku odnosi samo na veliku, tešku robu, kao što je boksit, celuloza, drvlje, ugljen te nešto i vino. Iz te statistike, koja inače nije i ne može biti potpuna, jasno je, da će i buduća unska pruga gravitirati prema Šibeniku, dočim će Jadranska pruga nužno ići na Split.

G. Čakić osvrće se dalje na zapostavljenje Šibenika u pogledu putničkog prometa te i u samoj današnjoj kilometražnoj tarifi. Kao interesantan primjer tog zapostavljanja iznosi ovaj odnos u tarifi za ugljen: Drniš—Šibenik je 53.9 fakt, klm. je 240 din/vag je 4.60 din/klm; Drniš—Solin je 74.1 fakt, klm. je 280 din/vag je 3.70 din/klm. Zatim se g. pisac osvrće na nedostatke ličko-jadranske pruge te se osvrće labinski uspon, koji predstavlja jednu ozbiljnu smetnju na pruzi. Pisac ističe tri varijante, za koje bi trebale velike svote novaca. Te bi varijante nešto pomogle otklanjanju neugodnog uspona, ali g. pisac ističe, da bi se onda mogla bolje preporučiti izgradnja direktnе pruge Drniš—Šibenik preko Konjevra. Tačka bi pruga doista skratila vožnju za kakva 44 kilometra dočim dva sata i pol do tri sata.

G. Čakić upozorava i na lučki problem, koji smo nažalost užaludno više puta i mi pružili. G. pisac признаje veliku prednost Šibenske nad splitskom lukom, te ističe, kako bi se za nekih 25 milijuna dinara mogla izgraditi Šibenska luka u krasnu trgovacku luku, dočim bi splitska zahtijevala više nego dvostruko.

G. Čakić je pokušao da dade jedan putokaz u rješavanju našeg saobraćajnog pitanja i to mu je, treba priznati, uspjelo. Njegov članak je pisani stvarno i to nam je draga. Drago nam je osobito, što potreba da se Šibenska i splitska luka uporedi razvijaju, izražena u njegovu članku, treba da prožme Šibenske a osobito pak splitske krugove. Jedino tako će doći do harmonije u interesima obaju gradova.

p OPĆINSKI IZBORI U VINKOVIMA. U nedjelju su održani izbori za vinkovčko gradske zastupstvo. Od 2600 izbornika glasovalo ih je 1906. Od toga za radićevce 360 (5 mandata), za zajedničare 347 (4), za hrvatsku pučku stranku 104 (1), za radikale 434 (6), za pribićevce 168 (2), za obrtničku listu 148 (2), za židovcione 180 (2) te za radničku listu 172 (2). Kod prošlih skupštinskih izbora dobio je u čitavoj srijemskoj županiji nosilac liste HPS dr Šimrak nešto preko hiljadu glasova.

Iz domaće politike.

p SASTANAK PAŠIĆ-RADIĆ. U kupalištu Evian-les-Bains, nedaleko od Ženeve, gdje zasjeda Liga Naroda, primio je u ponedjeljak Nikola Pašić Stjepana Radića. Taj je sastanak svakako interesantan, jer je još svakome u dobroj uspomeni, kako je „slučajno“, kad se Radić spremao po sastavu nove vlade u Beograd, oputovao Pašić u česka kupališta. O samom sastanku se ne zna ništa potanje. Prisutan je bio i dr Laza Marković. Stjepan Radić je bio nakon sastanka protiv svog običaja šutljiv, te je izjavio da mu je Pašić pričao o zaječarskoj buni, koja se dogodila 1883. g., kad je kralj Mila hlio da pokupi u narodu oružje. Pašić je pak izjavio direktoru Politike Ribnikar: „Pa jest, ovaj, Radić lju-bezani čovjek. Došao je prvi put da se vidimo. Upoznali smo se.“ Uredniku *Pravde* je izjavio da s Radićem nije razgovarao o situaciji. To je vrlo interesantino.

p REKONSTRUKCIJA KABINETA? Zagrebačke *Novosti* javljaju da u tamošnjim radićevskim krugovima drže da će nakon razgovora Stj. Radić s Pašićem — na kojem se inače nijesu vodili politički razgovori! — doći do rekonstrukcije vlade. U vlasti bi uzeo Stj. Radić mjesto potpredsjednika, a dr Vlatko Maček bi imao doći za ministra saobraćaja, jer bi inž. Anta Radovjević ispozivljen iz vlade. Kako se čini, radićevci nisu zadovoljni ni s ministrom policije Božom Maksimovićem, jer da ovaj neće da upravlja organe u Hrvatskom, koji su notorni pribicevici, promijeni.

p U CEMU SU SE ZAPRAVO SPORAZUMJELI RADIKALI I RADICEVCI? Direktor *Politike* Ribnikar javio je svom listu iz Ženeve, da mu je uspjelo doznati da suštinu sporazuma i protokola između radikalih i radićevaca. Radićevci da su pristali na potpuno provadjanje Vidovdanskog Ustava, a radikali da su pristali na provadjanje privredne politike te na redukciju lošeg činovništva. Ako je to suština sporazuma RR, onda nemamo očekivati nikakve znatne promjene. I prijašnja PP vlada je iste pjesme pjevala. Interesantnije bi bilo doznati, da li su i kakve su u pis-

nom protokolu klauzule druge vrste, ali čini se da ih ili nema ili da su labave.

p NOVE ŽELJEŽNIČKE TARIFE. Ministar za saobraćaj dao je u tisk projekt o novom želježničkom tarifu,

koji stupa na snagu s 1. oktobra. Taj projekt, koji će biti dotiskan do kraja rujna, primit će interesirane organizacije na pregled. Kako se čuje, bit će snižene prevozne cijene po novom tarifu za 30 %. Sa 1. oktobrom bi imalo stupiti na snagu i 50-60 % snižene transportne cijene na pruzi Ogulin—Šibenik—Split.

Što sve „mogu“ radićevci?

Nakon sastanka radićevskih zastupnika u Zagrebu 27. kolovoza izjavio je Stjepan Radić novinarima, da se iz izveštaja podnesenih na tu sjednicu od njegovih ljudi u vlasti dade razabrati, da oni mogu mnogo uraditi u RR vlasti. Međutim se saznaje, što su sve radićevski podsekretari izvijestili o svojim resorima svom radu na toj sjednici.

Podsekretar za socijalnu politiku dr Krnjević izvijestio je, da se sastao sa svojim ministrom drom Simonovićem, koji mu je rekao, da uopće ne treba boraviti u Beogradu osim na prvoga, kada se diže plaća. Dr Krnjević se na to malo trazio, pa mu je ministar odgovorio, da ne treba dolaziti u Beograd ni na prvoga, nego da će mu on poštom poslati plaću u Zagreb. Istom kad su se malo počupali, pristao je ministar, da mu prepusti samo zaštitu djece i da mu jednu sobu. — Podsekretar za prosvjetu i školstvo profesor Pasa-

rić izvijestio je, da on uopće nije podsekretar, nego običan intervencionista, koji mora da ide svom ministru i moljaka ga da jednom učitelju dade mjesto, a drugoga premjesti. Njegove intervencije uvek ne uspijevaju. U ministarstvu prosvjeti ima oko 80 Pribicevih ljudi. On je htio neke od njih premjestiti, a neke umiroviti, ali su se radikalni tome oprijeli. Njemu je nakon dugog natezanja uspjelo, da napokon dobije nekakvu sobicu. — Najjedniji je bio izveštaj podsekretara u ministarstvu financija Neudorfera. On je tu galjivo priznao, da on zapravo nije ni podsekretar ni intervencionista. On uopće nije ništa. Svoga ministra još nije vidio niti je zaklet. Dok su drugi dobili barem nekakvu kancelarijsku sobu, on ni toga nema, te je podsekretar samo na papiru.

Dakle takav je upliv radićevaca u vlasti!

Još oko neistina splitske Države.

Gospodine uredniče! Dopala nam je u ruke splitska *Država*, br. 140. od 26. kolovoza o. g. Tu je opisan te uprav zlobno iskriveni cijeli događaj, koji se zbio 23. kolovoza u našem selu. Mi prisutnici i očeviđici cijelog onog događaja pitamo dopisniku splitske *Države*, zašto nije svoj dopis jasno potpisao, kao što to činimo ovdje mi, uvjereni da istinu pišemo. Ako je on istinu napisao, nek se ne krije iza osobne odgovornog urednika te ne potpisuje se! Ako je lagao — kako i je od prvog do zadnjeg slova — onda nek se srami izći pred poštene lude, nek se sakrije, gdje ga ni Božje sunce ne će vidjeti! Otako iskriviti cijeli događaj mogu samo

sotonskom mržnjom zadojene duše i ljudi, koji hoće da unište svoga iskrnjega, a na sva usta viču o nekoj zapovijedi ljubavi. Mi se ne ćemo pozivati ni na Petra ni na Pavla, već na očevide ili lude, koji su čuli odmah iza događaja od očevidaca.

Gosp. profesor Josip Piasevoli osuđuje postupak žandara i čudi se, što se sve ne događa na Salima. Gosp. profesor Blaž Frka sa svojom gospodom osuđuje jednakovo brutalno postupanje žandara; očevidac od prvog do zadnjeg imeniteta Ivo Jović, koji kao umirovljeni žandar pozna jamačno naredbe i propise žandarmerije, osuđuje postupak žandara i čudi se mirnoći ovog naroda.

ispjevao krasnu narodnu pjesmu, koja počinje riječima:

Daj mi gusle, draga posestrimo,
Daj mi gusle, da pismu budimo,
Tužnu pismu dosad nečuvenu
Velegorkim suzam zalivenu.
Svi Hrvati plaču mučenika,
Jer pogrin, slava mu i dika,
Jer pogrin radi pisme mile,
Radi pisme hrvatice vile.

Krvav se događaj zbio ovako:
Bila braćo nediljica sveta,
Baš na drugi avgusta mjeseca,
Na tisuću i osam stotina,
Devedeset i šesta godina.
Za deseton urom večer bilo,
Kada se je ovo dogodilo.

Pjesma nam zatim govori o sukobu, koji je nastao između dvaju hrvatskih izroda, općinskih redara Radoslovića i Skopinića, te mladoga Ostromana, koji se bio uputio s hrvatskom pjesmom na ušćima kući na počinak u predvečerje svojega namjelogona odlaska u široki svijet.

Spomenuta dva izroda,

Kad spazili mlađa Ostromana
Od prije im rad pivanja znana,
Namah su ga na sridu prizvali,
Spremajući se, da bi ga svezali

Ali se mlađi vezati nedade,
Jer uzroka tome ne imade,
Molio ih da ga puste spati,
Jer mu rano zorom putovati
Prika mora u daleke strane,
Da prehrani svoje ukućane,
Ukućane majku udovicu
I mlađanu sestruru siroticu.

On ih moli, al oni ne čuju,
Već ga vežu, potežu i psuju,
Radoslović stražar zapovida
Skopiniću svom u službi drugu.

Neka vadi sabљu iz bedara,
Pa mlađića po nogah udara,
Klone mlađić na zemljicu crnu,
Pod udarec noge mu protaru.

Radoslović taj krvolok žedni,
Svoju sabљu krvlju tad oskvri,
Iz bedara bisan ju povuče,
Ostromanu u srce zatuče.

Mrtav mlađi po zemljici pada,
Mlađu dušu milom Bogu dade,
Dvajset i dvi godine mu bile,
Kad pogrin radi pisme mile.

Pjesma zatim govori o sveopćem narodnom uzbudjenju i pravom na rodnom ustanku, kakvog Lošinj do onda niti kasnije nije doživio, i kojeg

Dva ugledna stranca, čija imena ne ćemo spomenuti, zgraju se nad postupanjem žandara i kažu, da još u životu toga nisu vidjeli tako su imali prigode da vide i velegradski život. Jedan pomorac-podgorac, koji se slučajno našao onog dana na našem mulu, čudom se čudi divljem postupaju žandara, osobito narednika Hige. I još bismo štošta mogli nabrojiti. Svi gore spomenuti nisu ni najmanje skloni mrskim „klerikalicima“, već isti u volju i pravice radi osuđuju divljaštva, počinjena od mješnih žandara. Samo dopisnik *Države*, koji nije ni bio prisutan, već za stvar čuo od desetog izdanja, onako gadno, lažno, infamno, drski, podlački hoće da informira javnost. Mi očeviđici izjavljujemo, da se događaj iznesen od *Jadrana* i *Narodne Straže* baš onako odigrao. Svijsni smo da pišemo istinu i objetučke potpisujemo ono što su naše oči vidjele i uši čule.

SALI, 1. rujna 1925.

BLAŽ BEVERIN v. r. — ANTE FRKA v. r. — JOSIP GRANDOV v. r. — NIKOLA MILIĆ v. r. — JOSIP KARINJA v. r. — LUDOVIK PIASEVOLI v. r. — ZVELF ANTE v. r.

d MLADA MISA. Na Malu Gospu prikazao je u svom rođnom Olibu prvu nekrunu žrtvu naš prijatelj Ivo Barulić. Mladom leviti naša čestitana.

g NA ZAGREBAČKOJ BURZI notirale su dne 4. o. mj. strane valute ovako: Dolar 55-35, talijanska lira 2.2995, švicarski franak 10-21, engleska funta 272-22, čehoslovačka kruna 1-662, francuski franak 2-62.

CIP ELE
od crne ili smeđe teleće kože, domaća izradba Din 155- od finog crnog boča Din 185- iz kravljeg kože podkrivane Din 160- različitom velerđevinom R. Sternbecki, Češke br. 17, Slovenija.
Illustrirani cjenik sa preko 1000 slika šalje se svakome badava. Uzorki štofova, kamgarne i razne manufakturne robe dobijete 8 dana na ogled. Ako roba ne odgovara i nije odštećena, može se promijeniti, ili pak vratiti novac. Narudžbe preko Din. 300- šalju se od poštare slobodno. Zastupnici se primaju. Trgovci engros cijene.

23-40

JEDAN OD MOGIH.

JOSIP OKTAVIJE OSTROMAN.

(Svretak.)

Predma je većina inteligencije bila zadojena tudim talijanskim duhom, a i kapital je bio većinom u otudenim nam rukama, naš je narodni pokret ipak lijevo napredovao, te bi sigurno doveo naš hrvatski Lošinj do lijepu budućnosti, da nije nadošla poznata narodna katastrofa okupacijom Istre po Talijanima, sankcioniranom Rapsalskim Ugovorom, ali nikad odobrenog od naroda... U Malom Lošinju životari još samo Štedionica, dok je svemu ostalom nestalo traga. Hrvatski je žezik potjeran čak i iz crkve.

OSTROMAN

Među sinovima prosti/ga puka, koji su bili uz našu narodnu hrvatsku stvar u Malom Lošinju bio je i mlađ, zdrav, krepak, odvažan i plemenit mlađi Josip Oktavije Ostroman. Ostroman je bio Hrvat od glave do pete, te je svoje hrvatstvo zavjedočio svojom mlađom krvlju, prolivenoj mučeničkom smrću. Ob ovoj je tragičnom dogadjaju nepoznati nam narodni pjesnik

je i pisac ovih redaka svjedok, jer je u njemu živo sudjelovao, te su mu ostali oni strašni dani neizbrisivo uklešani u srcu i u pameti. Nada sve potresan bio je veličanstveni pogreb mlađoga mučenika, naročito onaj čas, kad je ogromna povorka naroda prolazila nedaleko rodne kuće Ostromanove, a iz širok rastvorenih prozora, lamajući rukama od neopisive mačjene boli, starica je Ostromanova majka ljuto plakala i naricala za svojim ljubljenim jednim joj preostalim sinom, kojeg je eto iznenada, u cvijetu mladosti nazužasnjom smrću izgubila.

Pjesma svršava:

Dokle jednog bude med Hrvati,
Njegovo će se ime spominjati;
Spominjat će mlađa mučenika,
Ostromana, slava mu i dika! —
Koji poginu radi pisme mile,
Radi pisme hrvatice vile!

Na istočnoj strani Malog Lošinja, sasvim na obali, ispod krščovitog predgrađa, nazvana Sveti Martin, nalazi se istoimeni crkva i groblje, u kojem počivaju smrtni ostanci Josipa Oktavije Ostromana, očekujući već 29 godina glas da je krv Ostromanova

Koncerat karlovačke „Zore”.

Hrv. pjev. društvo *Zora* u Karlovcu prvo je i najstarije kao takovo u našoj državi osnovano g. 1858. Kroz svoj dugi vijek ono je osiguralo sebi svoj veliki dom, te potpuno materijalni opstanak. Držeći se svoga gesla „Pjesmon za dom” spustilo se na naše more, da svojim odličnim programom počasti Šibenik i Split. U prošlu nedjelju njezin zbor od 80 članova pružio nam je u punoj mjeri muzički užitak. Program je imao 11 točaka. Prva je bila „Tebe mi hvalimo Bože”, prevod Marka Marulića, a kompozicija od prof. Frane Dugana, koju je on složio po motivima crkvenih korala za proslavu 400 godišnjice hrv. književnosti. Zadnja je točka bila također Duganova kompozicija „Carmen saeculare”, sastavljena u proslavu milanskog edikta ili 1600 godišnjice proglaša slobode kršćanima. U pjesmi se slavi pobeda kršćanstva nad poganstvom, izražava se želja, da se ljudima sa križem dade mir, bratstvo i sloboda, kao i sloboda našemu domu, te da on sjaji nad Splitom, nad dvorima srušena Dioklecijana. U „Motiliti“ Smetane zbor je pokazao slavljanje onog intimnog vjerskog čustva. Adamićeva „Majka“ (prečinjena za zbor po originalu Hatzea) dala je prijede pjevačima, da pokažu sve gla-

sone sposobnosti. Priznajem pak, da smo mi Dalmatinci navikli u ovoj pjesmi čutiti u nekim riječima više lirike. Prijatelji muzike imali su prigode da čuju, kako jedna pjesma može imati znatne razlike u interpretaciji, i to baš u dobro nam poznatoj II. Mokranjevo rukoveti; naš način čini nam se bolji, nego *Zorin*. Od manjih komada najviše se sudio publični Konjevićev „Vragolan“, koji je pjevao ženski zbor osobito lakoćom i duhovitošću. Za njim ne zaostaje krasan Lhotkin „Oblačak“, u kojem je zbor znao vrsono istaknuti ritmičke ljepote.

Poslije ovog koncerta društvo je u hotelu Kosovo razvilo, da tako rečemo, drugi koncerat, ništa slabiji od onog u kazalištu, razdragano u prijateljskom raspolaženju. Tu smo se ponovno osvjeđili o sposobnosti zabora, koji zna napamet svu silu umjetničkih kompozicija. Po svemu se vidi, da je *Zorin* dirigent g. D. Meisel, čovjek neumoran, energičan, odusevljen i vrlo sposoban, te pun ljubavi za svoj zbor.

U znak opće zahvalnosti *Zora* je primila lovor vjenac sa hrvat. i držav. zastavom i bila je otpraćena velikim odusevljenjem.

K. S.

Hrvatski Orao i Sokolsko Društvo su društva, kojima mora biti na srcu napredak i čast mesta. Hrvatski Orao u Murteru je pokazao u svakoj prijadi da je miroljubiv, da hoće napredak svog mesta. Taj napredak će doći u međusobnoj utakmici za sve dobro i čestito. Ali dok neki jugo-

sokoli ne mogu da se okane takovih zlodjela, kao što je gore opisano, nema ni govora o kakvoj utakmici. Stoga je u interesu mira i sloge da Sokolsko Društvo baci iz svojih redova sve one, koji pokazuju ili budu pokazivali da je za njih jedino društvo i čestito. Ali dok neki jugo-

Iz Šibenika i okoline.

JOŠ O OPĆINSKOM GOSPODARSTVU.

Budući da takozvani zemljoradnički vode po gradu govore da nije istina ono, što smo o općinskim dugovima te o općinskom gospodarstvu iznijeli u prošlom broju, donašamo po blagajničkim knjigama ove brojke dugova, koji nijesu isplaćeni, a ostavljeni su od takozvanog zemljoradničkog upravljanja općinom. Pripominjemo da je kod predaje općine novom odboru u petak 4. o. mj. sudjelovalo sam glavom g. Ante Blažević. Šibenska Općina duguje:

a) Prema knjizi bonova raznima	Din	50.348·14
b) Fulgosi-u Ivanu	"	14.000—
c) Doprinosi uredu osiguranja	"	17.455—
d) Jurun A., Selca	"	25.275—
e) Hirsch i drug, Beč	"	19.975—
f) Šupuk i sin	"	13.079—
g) Škarica Ivan	"	6.400—
h) Šumsko Industrijsko Poduzeće za materijal	"	14.439·72
i) Crkva. Varoš	"	3.525—
j) Hotel Kosovo	"	20.000—
k) Belgrader Zeitung	"	4.000—
l) Stegiću i braći	"	16.000—
m) Malenici Ivanu	"	14.000—
n) Srpskoj Banci	"	17.500—
o) Zajednici za ishranu	"	50.000—
p) Zadružnoj Gospodarskoj Banci	"	200.000—
r) Dru Frani Dulibiću	"	100.000—
s) Neisplaćene plaće nekim činovnicima	"	30.000—
t) Scaravatij Saonara	Lit	1.284·60
u) Standard, Rijeka	"	7.307·75
Zatim		
a) Zadr. Gosp. Banci	Din	80.000—
b) Tvrčki Inchiostri	"	65.000—

Upukno dakle 760.996·86 Din i 8592·23 talijanskih lira.

Takozvana zemljoradnička uprava zaključena je, kod blagajne člankom 6126 — 3. IX. 1925. DO TOG JE ČLANKA IZNAŠAO OVOGODIŠNJI PRIHOD 3.013.419·23 DIN A RASHOD 3.008.017·96 DIN. U BLAGAJNI ŠIBENSKE OPĆINE NAŠLO SE SVEGA 5401·27 DIN.

To je prava istina!

ŠTO JE S PROSLAVOM HILJADUGODIŠNICE HRVATSKOG KRALJEVSTVA? U svoje vrijeme potaknuto je u javnosti kod nas pitanje proslave hiljadugodišnje hrvatskog kraljevstva u Šibeniku. Ta stvar je, kako se čini, zaspala. Držimo da bi Šibenik, kao grad Krešimira, morao taj slavni jubilej i dostojno proslaviti jednom općom narodnom hrvatskom slavom. Kad to može Sarajevo, kad to mogu dalmatinska sela, zašto Šibenik ne bi mogao. Preporučamo tu stvar novom općinskom odboru.

Š PRIBIĆEVIĆI ZBOROVU. G. Sv. Pribićević, nakon što je održao skupštinu u Šibeniku, otišao je autom za Skradin, gdje ga je dočekalo 7 osoba, te dalje u Knin, gdje je održao zbor, na kojem je učestvovalo vrlo malo svijeta. Očekivao nam je, da je ispred svratista, u kojem je održan zbor, vikalo 8-10 ljudi „Živo!“ Pribićević, te da su ga dvojica samo preko ceste prenijela na rukama. Uspjeh g. Pribićevića je bio vrlo slab.

Kazu nam, da je g. Pribićević u svojim govorima pred srpskim seljaštvom pokušao, govoriti o novoj RR vlasti, sve da bi preočeo kao nekakav zaštitnik srpsva u prečanskim krajevinama, koje da je sad u opasnosti, srpske mase radikalima.

Š MJESENOKOLSKO DRUŠTVO proslavilo je na Malu Gospu hiljadugodišnjicu hrvatskog kraljevstva. Ujutro je sokolska glazba obišla grad, a u prostorijama dražstva je prof. Bruno Matić održao svečano slovo.

Š NAŠE SREDNJE ŠKOLE. Broj učenika na mjesnoj klasičnoj gimnaziji te reformnoj realnoj gimnaziji

iznala početkom ove školske godine 703 daka. Od tih je u gimnaziji 254, a u realnoj gimnaziji 449 daka. Ovi su daci podijeljeni u 19 odjeljenja. Osim 87 učenika i učenica, svih ostalih 614 je iz Šibenika. Rimokatolika ima 647, a srpsko-pravoslavnih 54 te 2 mojsijevca. — Otvor nove školske godine pokazao je ponovno, da zgrada, u koju su upravo strpana tva dva naša srednja zavoda, nije ni izdaleka kadra da posluži svojoj svrsi. Toliko puta postavljeno pitanje o podignuću jedne dostojne zgrade za naše gimnazije bi trebalo da bude jednom riješeno. Pogotovu, ako uzmemu u obzir, da se kod nas gradi mnogo stvari sitne važnosti, dočim je jedna pristojna školska zgrada u Šibeniku upravo vlasni potreba naše nastave.

Š ŠIBENIK I OKOLICA. Zaslugom gg. don K. Stošića i učitelja Luke Miličića izdana je krasna karta Šibenika i okoline, koja je pred koji mjesto bila izložena u trgovini g. S. Šare. Karta u elegantnom formatu obuhvaća čitav kraj Dalmacije od Biograda do Trogira te od Promine do Šibenika te je vrlo dobro izrađena. Osobito će dobro doći našim turistima, jer su iscrpno naznačene ceste i staze, vrhovi brda, uvale, daljine i pećine. Karta se može uz cijenu od 5 din. nabaviti u svim šibenskim knjižarama papirnicama. Ujedno preporučamo kratki zgodni načrt Šibenika u historiji, sadašnjosti i budućnosti, koji je napisao don K. Stošić te je izdan od društva za saobraćaj putnika, a stoji po komadu 5 dinara. Radi ukusnog izdanja taj bi se načrt, koji je urešen s mnogo slika, morao naći kod svakoga.

Krvavo razbojstvo u Murteru.

MURTER, 10. rujna 1925.

Jučer je naše mjesto postalo poznatištem jednog razbojničkog djela. U utorak je bio naš sajam te se svijet veselio. Veselje narodno je potrajal i u srijedu. Na seoskoj pјaci se igralo narodno kolo te se narod zabavljao pjesmom. Na pјaci je bilo dosta hrvatskih Orlova, koji su mirno pjevali. Međutim mјrterskim jugoskoklincima, koji još od prošlih dana imaju na zbu ništa krive murterske Orlove, te kojima je nešto krija i njihova hrvatska trobojnica, se nije dalo mirovati. Odjednom je bio debelom volovskom žilom udaren jako po glavi Orao Nikola Šikić. Da ne bude većeg zla i da se veselje narodno ne pomuti, Šikić se mirno uputio k svojoj kući, ali grupa jugosokola, u kojoj su se osobito isticali Ljubo Bašić

osvećena, da je dan narodne slobode došao!

Bilo je jednom u jeseni 1918., kad se iz daleka pokazalo, nakon dugog svjetskog krvoproljeća, neko čudno svjetlo nove zore velikog dana. Ali varavo je bilo onda ovo svjetlo! Nad Lošinjom, kao i nad čitavom Istrom, pale su zatim guste tmne ropstva! Ostromanove su kosti dolaskom novih tudinaca u naš hrvatski Lošinj jače uzdrhtale i muklo zaškrpnuše, te novim nemirom i novom čežnjom očekuju veliki dan.

I veliki će dan biti, kada lošinski Hrvati, a s njima i ostali Jugoslaveni lijepe nam Jugoslaviju, u velikom broju dođu nad Ostromanov grob javiti mu veselu vijest, da naš narod nije više rób, te da mlađom mučeniku podignu na glavnom trgu Malog Lošinja dostojan spomenik, koji će biti ujedno i spomenik naših boši i naše vjere, apoteoza Ostromanove slave i vidljivi dokaz našeg štovanja napram našim milima i dragima preko groba, naročito napram našim narodnim mučenicima. Da će taj veliki dan doći, uvjerava nas cijeli dosadašnji svjetski povjesni razvijat, uvjerava nas vjera u Boga

istine i pravde, uvjerava nas glas prirode, jer nema neprirodne stvari, nego što je zaposjednuće slavenskih zemalja na istoku od Soče i Jadrana po Italiji, koja se time iznevjerila velikom svome sinu Mazziniju, koji je lijepo učio Talijane, da preko Soče prestavlja njihova prava.

U teškim ovim danima mi se lošinski Hrvati i svi Jugoslaveni, čija se rodna gruda nalazi pod Italijom, sjećamo naših boli i pamtimo riječi pape mira Benedikta XV. koji je u teško ratno vrijeme rekao znamenitu istinu: Ponijeni i ugnjetani škripat će protiv jarma im nametnuta i pripremat će osvetu; baštinit će od pokoljenja do pokoljenja mržnju i osvetu!

Narod smo, koji pamti i čeka — vjeruje i nuda se!

Pristupimo duhom tiho i sabrano do groblja svetog Martina i tu pokraj žala buchnog Jadranskog mora umirimo mlađu sjenu i neka znađe, da Jugoslavija pamti svoje mučenike i spremi u srcima svoje djece novi plamen za podvige nove. Josipe Oktavije Ostroman počivaju u miru Hristovu! — Naš dan će doći!

OSIJEK, u kolovozu 1925.

A. B.

Š PROTIV SULOŽNIŠTVA su poduzele u zadnje vrijeme naše vlasti stroge mjere. Sresko poglavarstvo je naredilo svojim organima da svaki slučaj suložništa prijave te su u zadnje vrijeme počele stizavati brojne prijave protiv suložnika, koje čekaju osjetljive kazne, pogotovo što su slučajevi suložništa, kako čujemo, doista često spojeni sa upravo divljim i nevjerojatnim dogadajima, kao što je mijenjanje ženâ i t. d.

Š SVE RADI ZAPLJENJENE SOLI. Prošlog petka je u Tijesnu zapljenio finansijski prir. Dragutin Božikov 700 kg pokromčarene soli, vlasništvo Tome Periše i drugova. Istog dana su dvojica kriomčara napala kasno uveče Božikova te mu oteli 1700 dinara i razne dokumente. Božikov je prijavio napadaj policiji.

Š KAD SE DIRA U POŠTENJE. Prekjučer došlo je do objašnjavanja u mlinici Šupuka između radnika Đure Aleksića i Frane Plenče radi nekakvog računa. Plenča je počeo Aleksiću stavljati prste pod bradu, pa „ti nisi pošten, pa ja će tebi ovo i ono“ i t. d., radi čega ga je ovaj prijavio državnom redarstvu.

Š PROMAKNUCE. G. Ivo Pindulić, vojni svećenik promaknut je u rang majora. Srdačno čitamo!

Š OPERNO KONCERTNO VEĆE. Večeras daju u Gradskom kazalištu gdica Cv. pl. Cindro, opera pjevačica, te g. Ivo Batistić, tenorist, operno koncertno veće. Raspored je slijedeći: I. dio: Hatze: Serenata i Gotovac: Na nočištu, pjeva g. I. Batistić; Čatalani: Romanca iz opere „Vally“ i Fuccini: romanca iz opere „Manon Lescaat“, pjeva gdica Cindro; Verdi: Arija iz opere „Rigoletto“ i balata iz iste opere, pjeva g. Batistić; Borodin: Plać Jaroslavne iz opere „Knez Igor“, pjeva gdica C. pl. Cindro i Smetana: Duet iz III. čina opere „Prodana nevjesta“, pjevaju gdica Cindro i g. Batistić. — II. dio: Puccini: „Tosca“, duet iz prvog čina, Floria Tosca, gdica C. pl. Cindro, Mario Cavaradossi, g. Ivo Batistić. — III. dio: Puccini: „La Bohème“, duet iz prvog čina. Mimi, gdica C. pl. Cindro, Rodolfo, g. I. Batistić. — II. i III. dij. se pjevaju u kostimima. Koncerat počinje tačno u 8 sati.

Š GLAVNA GODIŠNJA SKUP-ŠTINA HRVATSKOG ORLA u Šibeniku održat će se u nedjelju 20. o. m. u prostorijama Hrvatske Čitaonice u 7 sati navečer.

Š KAKO JE OPCINA OŠTETILA ŠIBENSKU GLAZBU. Šibenska Glazba je u svoje vrijeme kupila nova glazbila te za njih napravila zajam kod jednog novčanog zavoda, za koji garantira općina. Uprava Šibenske Glazbe je zamolila šibensku „zemljoradničku“ općinsku upravu da ona taj dug društva prenese prema sebi da bi tako izbjegla velikim kamata. Međutim o tom gospoda nisu htjeli ni čuti. Tako je društvo isplatio novčanom zavodu 50.000 od svoje pristojnosti na račun podmire duga, a svejedno je glavnica radi visokih kamata ostala ista. Tako su gazde pomačali našu glazbu!

Š OKO KRALJEVA DOČEKA. U ponедјелjak na poziv općinskog upravitelja dra Vlašića održan je sastanak predstavnika mjesnih stranačkih organizacija u svrhu priprema za doček Kralja u Šibeniku. Prema vijestima, koje su stigle iz Beograda, Kralj bi u Šibenik došao 30. ili 1. oktobra s ratnim ladjama u večer. Drugog bi dana Kralj otisao posjetiti okolicu, a zatim bi se u večer vratio u Šibenik, a otisao bi iz Šibenika tek sutradan. Tako bi Kralj u Šibeniku bio dvije noći. Kralju bi se imala prirediti veličanstvena baklaja, a pomiclja se na jedan velik koncerat šibenske Filharmonije. Na sastanku su se izredale misli svim predstavnika, dočim će se konačni program urediti skorih dana.

Š NA REGIONALNE VESLAČKE UTAKMICE, koje će se održati sutra u Dubrovniku, pošao je preksinoč, jedan odio momčadi našeg pomorskih sportskog kluba Krke. Natjecanja se vrše za pokal grada Dubrovnika, te za pokal pom. šport. kluba Neptun u Dubrovniku.

Š ZA PREPARANDIJU. Općina je uputila Ministarstvu Prosvjetne brzjavku, da se zbog pomanjkanja prostora formira treća paralela prvog tečaja na način, da bi se u istom tečaju vršila popodnevna obuka. Nade je, da će Ministarstvo svoju stariju odluku o redukciji daka povući i da će odbijeni daci t. j. 27 ženskih i 8 muških, moći redovito pohadati školu.

Š OPET „ŽIVOT“. Onaj učitelj ili profesor, kako se naziva, koji je svojim denuncijama već imao prilike da se istakne u splitskom desparterskom listu Životu, opet se javio. Ovog puta se uhvatio o naš predzadnji uvodnik, pak je umijesio jednu kašu, iz koje nijesu izostali ni Orlovi, kao da oni imaju šta s ugu-

ravanjem pribićevočevaca u radikalnu stranku. Takova šta radi finoče, krasnog rezoniranja i duboke logike ne bi ni pas s maslom pojeo.

Š O KRUPI u zatonkoj okolici primili smo od jednog našeg prijatelja obavijest, da naša vijest u prošlom broju nije bila tačna. Krupa je u Ga-

ćelezima, Raslinama i Zatomu otukla dosta malo, tako da kad se uračuna koliko je koristi donijela kiša, koja je padala zadnjih dana, nije krupa stukla ni jednu desetu ploda. Ujedno se iz tamošnjeg kraja hvale da će ovo godišnja jemava biti i kvalitativno i kvantitativno dobra.

PREKO, 9. rujna 1925.

10 $\frac{1}{2}$ sati svećano zborovanje te pozdravio prisutne delegate dra Ivu Miličića i dra Vj. Vučića. Dr Miličić je govorio o Presv. Euharistiji i savremenom apostolatu. Dr Vj. Vučić je govorio o Euharistiji i katoličkom životu. Oba su govornika naišla na toplo odobravanje.

U 3 sata poslije podne krenula je svećana procesija sa Svetotajstvom. Računa se da je u procesiji učestvovalo kojih 4000 duša. U procesiji su uz brojan narod išli predstavnici vlasti, hrvatski Orlovi svih kategorija u odorama. S kolici te religiozna društva. Preko 40 svećenika sudjelovalo je u toj velikoj vjerskoj manifestaciji. Dok je procesija, koju je vodio presvij. biskup, išla kopnom, s morske ju je strane pratilo 20 ljeđa okičenih brodova. Procesija je prošla pjevajući nabožne pjesme ispod brojnih slavoluka ulicama mjestu. U 5 sati je procesija svršena s blagoslovom, a nato je sa svećanim Tebe Boga hvalimo zaključen kongres, koji znači za naš kraj duhovni preporod.

U ponedjeljak uvečer davale su kćeri Marijine uspješno predstavu Smrt Marijine, na koju je došlo mnoštvo naroda. U utorak, nakon zaključka kongresa, Orlovi su predstavljali dramski igru Garcija Moreno, koja je izvanredno lijepo uspjela.

U srijedu povratio se presvij. biskup dr Jeronim Milet u pratnji dra Miličića i dra Vučića u Šibenik.

NOVE KNJIGE

Vimer dr R., Isus Krist (Život)	I. sv., 41 crna i 1 slika u bojam	D 25.—
Mrkun A., Kršćanska Karitas	.....	20.—
Plepel L., Dalmatinke (priop.)	.....	5.—
Danicic kalendar za 1926.	.....	12.—
Orlovske kalendar za 1926., vez. u platno, džepni form.	.....	10.—
Dr Novak, Franjo Rački u govorima i raspravama	.....	35.—
Lončar dr Pavao, Crkva i škola	.....	30.—
Sišić F., Historija Hrvata za narodni vladara	.....	175.—
Juras I., Osnovi zemljopisa za I. rzn. sr. šk.	.....	16.—
Šiller D., Povijest Hrvata, Srbia i Slov. za osnovne škole	.....	20.—
Zemljopis. Kralj. SHS za osnovne škole	.....	20.—
Cankar Iv., Sluga Jernej i njegovo pravo	.....	10.—
Spoljar Zl., Elemt. teorija muzike i pjevanja, 2. izd.	.....	10.—

RHJŽARA NARODNE PROSVJETE
ZAGREB I, pošt. pretinac 109.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D. U LJUBLJANI

VLASTITA ZGRADA
GLAVNA ULICA 108.

Podružnica: Celje, Đakovo, Maribor, Novi Sad, Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled.

Dionička glavnica i pričuva preko Din. 15.000.000.

Ulošci nad Din. 150.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamaće najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove povoljno, točno i brzo.